

Verslag

ICO Aardwarmte
Vergadering 4 - 2021

Datum overleg: 22 juni 2021
Tijd: 15.30 – 17.30 uur

Locatie: MS Teams

Aanwezig: ICO-leden en toehoorders (Provincie Utrecht, U16, gemeente Amersfoort)

1. Welkom

Voorzitter heeft iedereen welkom.

2. Verslag vorige vergadering 11 mei 2021

Verslag akkoord.

3. Actualiteit:

Provincie Utrecht

Panterra voert in opdracht van de provincie Utrecht een potentieelonderzoek uit, waarbij alle SCAN lijnen worden geïnterpreteerd. Afronding van dit onderzoek wordt eind augustus verwacht. De resultaten zijn gedetailleerder dan wat nu in ThermoGIS zit.

CE Delft doet in opdracht van de provincie Utrecht een systeemstudie, maar baseert zich daarbij nog op ThermoGIS.

Overleg met LEAN: blijft traject waarbij subsidietermijnen onder druk staan door vertraging in afwegingskader.

Utrecht-Oost geselecteerd voor proefboring UDG. EBN gaat dit proces trekken en komt na zomerperiode met projectplan.

U16

23 juni komt RES 1.0 uit en gaat met name over elektriciteit. Daarna RES 2.0 met meer aandacht voor warmte en dan dus ook weer meer aandacht voor potentie geothermie.

Amersfoort

Verzoek tot procesregisseur om plannen (van met name van Larderel) tegen het licht te houden.

Warmtebedrijf Amersfoort verkent naast geothermie opties van aquathermie.

Gesprek ICO Aardwarmte met EBN

ICO Aardwarmte heeft paar keer gesprekken gehad met EBN over participatie. Ze handelen nu met name vanuit de optiek van de operator, met zicht voor het publiek. ICO Aardwarmte heeft aangegeven dat participatie essentieel is voor slagen van geothermieprojecten.

Gerwin Verschuur is geïnterviewd door EBN ten behoeve van stuk dat EBN opstelt over participatie en rol van energietoepaats.

Als er enig zicht is op koers van EBN, gaan we proactief de *lessons learnt* onder de aandacht brengen.

Rapport Eneco (One Planet Plan) bevat een belangrijke steun voor aanpak/visie ICO Aardwarmte op rol participatie.

4. **Terugkoppeling Bestuurlijk overleg met Huib van Essen**

Constructief overleg. Interesse in wat ICO Aardwarmte doet en goed geïnformeerd daarover. Goed bijgepraat over de voortgang en uitdagingen die we hebben ervaren. Hoe houden we onafhankelijke positie en hoe bieden we de informatie die nodig is? Minder fysiek kunnen doen a.g.v. Coronacrisis. Is zeker relevant in relatie tot burgers. Focus behouden op driehoek overheid, bedrijfsleven, burgers.

Ook positief over toekomst ICO Aardwarmte na 2021. ICO Aardwarmte is verzocht om voorstel te doen voor bijgesteld werkplan met verlegging van accenten en budget.

5. **Terugblik ICO Aardwarmte Event #1 d.d. 21 juni 2021**

De terugblik levert de volgende punten en opmerkingen op:

- Interactie tussen studio en green room en mentimeters is goed gelukt. Met respect voor elkaars standpunten, doorvragen was goed.
- Ging uitstekend. Best geslaagd was interactie tussen studio en sprekers. Ook geslaagd hoe mensen via vragen werden geïnterviewd en niet via presentaties.
- Mooi format. Afwisseling met mentimeter is goed. Er kon nog iets meer aandacht zijn om in te gaan op de resultaten van de mentimeter.
- Goede bijeenkomst, paar dingen bleven hangen (je constateert wat, wat doe je er mee?). Bijvoorbeeld schadeprotocol, daar zit echt voortgang op.
- Leuke bijeenkomst, met veel verschillende disciplines.
- Mooie interactie tussen studio en green room. Fijn ook dat sprekers open indruk maakten. Mooi ook dat vanuit geothermiesector er beweging lijkt te zijn. Wie moet initiatief nemen tot participatie? Is evident dat het op poten zetten bij de initiatiefnemer hoort?
- Audiokwaliteit was niet altijd even goed. Uitspraken hadden wel iets puntiger gekund.

Input vanuit discussie op opzet en programma van bijeenkomst #2

- Hoe doe je nou participatie in een samenleving waarin verharding en polarisatie spelen? Centraal Plan Bureau overwegen als inhoud. Of onderzoeksbureaus.
- Interviewformule en afwisseling behouden en komen met verrassingsgasten houdt het aantrekkelijk en compact.
- EBN is grote speler die rol gaat spelen in participatie. Plek geven in tweede event
- Zorgen dat het gesprek/dialogoog echt gevoerd kan worden, daar een setting voor bedenken.
- Dat gesprek dan ook echt gaan voeren. Vóór 27 september nog waarde toevoegen n.a.v. wat in event #1 is gezegd. Dus de gelegenheid creëren waardoor mensen in staat zijn om mee te doen met gesprek.
- Live is fijn, want dan kan je makkelijker reageren op mentimeters
- Je kunt stukken uit dit event gebruiken om mensen te stimuleren om in actie te komen tijdens tweede event.
- Inhoudelijk sterker maken door in breakouts zaken uitdiepen/concretiseren.
- Hoe kom je tot een gezamenlijk plan (*fair process effect*)? Interessant lijntje voor tweede event.
- We moeten hier vroeg mee beginnen, zeker als we willen voortbouwen op event 1.

Er is wel iets losgeweekt, dat zouden we kunnen gebruiken. Het is een gevoel van urgentie voor het goede gesprek. Dat goede gesprek mag best confronterend zijn, zodat scherper en helderder wordt wat het goede gesprek is. En wat is het goede plan dat bij dat goede gesprek hoort. Dus daar moet je goede sprekers voor hebben.

Dan heb je ook diversiteit in sprekers nodig om scherpe confrontaties te organiseren, zodat het minder storend is dat sprekers wat vager zijn in de bewoordingen.

Suggesties sprekers:

- EBN, participatiemanager
- Eneco: om uit te leggen waarom geothermie zo belangrijk is voor warmtetransitie.
- Participatie wordt nu nog ervaren als 'komt dat er ook nog bij?'
- Missie ICO Aardwarmte: de driehoek waar we ons steeds op richten. Moet ook weer centraal staan op de 27^e. 21 juni hebben we de perspectieven gehoord. Verdeelde samenleving, gedeelde toekomst, hoe gaan we die maken?

Suggestie aandachtstrekkers/iets wat we ter tafel kunnen brengen:

- Partijen die komen met voorstellen voor gezamenlijk plan

Suggesties voor vorm:

- Blended?
- Alleen plenair is niet voldoende
- Goede werkvormen voor breakouts.

6. Kennis/informatiefunctie - Discussie a.d.h.v. notitie: Warmtenetten, marktwerking

Opmerkingen n.a.v. discussie:

- Notitie belicht goed perspectief van eindgebruiker. Is er wel toekomst voor een warmtenet zonder geothermie? Woningcorporaties hebben gesteld dat warmtenet in toekomst duurzaam moet zijn.
- Complexiteit van warmtenetten: Amsterdam is stukje verder dan Utrecht met uitbreiding warmtenet. Businesscase is nog niet rond te rekenen. Ik mis in dit stuk dan nog de relatie met de dichtheid van bebouwing. Bij nieuwbouw gaat dat nog goed, maar bestaande bouw is lastig.
- Eneco gaat alle energiecentrales versneld afschalen en het One Planet plan is verschenen na opstellen van deze notitie. Goed om die te betrekken in verdere uitwerking.
- Op LinkedIn discussie over CO₂-emissie bij geothermie. Niet alleen CO₂-uitstoot, maar ook methaan. Zit die al in berekeningen?
- Voor keuze geothermie voor warmte of elektriciteit gelden hele andere afwegingen.
- Ondergrondse opslag voor verduurzaming warmtenetten biedt potentie, maar kan ook temporele vraagstuk oplossen.
- Notitie nu nog behouden voor discussie, kan nog niet gepubliceerd worden op de website. Dat is ook nog niet het doel van deze notitie.
- Rapport Eneco is voorafgegaan door een heel traject waar ik graag input over geef.
- Hoe moeten we de getallen uit de tabellen interpreteren zonder dat zaken uit hun verband worden getrokken, mede in het licht van lopende discussies? Uitstoot geothermie moeten we echt duidelijk krijgen. Geothermie wordt als duurzame bron betiteld, maar daar zijn nog wel wat opmerkingen bij te plaatsen. Tabel moet je interpreteren als welke stappen je kunt maken in verduurzaming van warmte. En dan zie je dat geothermie een goede stap is, maar niet CO₂-neutraal.

- Tweede punt strategische opties: is een apart onderwerp op zich. Gaat namelijk breder. Welke rol kan ICO Aardwarmte innemen om dialoog over financiële participatie te laten plaatsvinden.
- Derde punt strategische optie: waarom subsidieert overheid wel een gasinfrastructuur, maar niet die voor duurzame energie?
- De vraag over duurzaamheid geothermie i.r.t. warmtenet is ook een vraag die in Nieuwegein is gesteld.
- Er is jarenlang discussie geweest over biomassacentrale in Utrecht, vanwege de wijze waarop de emissie van STEG wordt berekend.
- Welke plek heeft levering en transport in businesscase geothermie?
- Welke plek heeft verdeling lasten/lusten in onze ICO Aardwarmte-agenda? Gaan we hier stelling in nemen? Zo ja, hoe dan?
- Interne kennisfunctie? Geleidelijk opiniërend?
- Het nut van geothermie moeten we echt wel benadrukken in de dialoog. In balans met discussie over veiligheid, schade en risico's. Dat kan ICO Aardwarmte actief inbrengen.
- We moeten wel voorzichtig zijn in het beoordelen van geothermie in relatie tot andere duurzame bronnen. Dat hangt af van veel verschillende factoren.

Concluderend:

- Eén onderwerp staat in ieder geval op onze agenda: Hoe duurzaam is geothermie?
- Komende periode intern verder bespreken hoe en in welke vorm we dit verder gaan oppakken.

7. Rondvraag

Algemene Rekenkamer rapport over geothermie en risico voor drinkwater. Het is een belangrijk rapport voor de discussie.

8. Sluiting

Volgende vergadering op 10 augustus gaat niet door i.v.m. zomervakanties. Datumprikker uitzetten voor vergadering begin september.